

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 12.5.2003
COM(2003) 249 τελικό

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**προς την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή σχετικά με τις εγγυήσεις που
καλύπτονται από το Γενικό
Προϋπολογισμό - κατάσταση στις 30 Ιουνίου 2002**

[SEC(2003)529]

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Μέρος Πρώτο: Τα γεγονότα που ακολούθησαν την υποβολή της έκθεσης στις 31 Δεκεμβρίου 2001, η κατάσταση των κινδύνων και οι εγγυητικές παρεμβάσεις του προϋπολογισμού.....	4
1. Εισαγωγή: Φύση των συγκεκριμένων πράξεων.....	4
1.1. Πράξεις με μακροοικονομικούς στόχους.....	4
1.2. Πράξεις με μικροοικονομικούς στόχους.....	4
2. Γεγονότα που συνέβησαν μετά την υποβολή της έκθεσης στις 31 Δεκεμβρίου 2001	4
2.1. Ουκρανία.....	4
2.2. Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας	4
2.3. Βοσνία και Ερζεγοβίνη	5
3. Η κατάσταση των κινδύνων.....	5
3.1. Τρέχον υπόλοιπο στις 30 Ιουνίου 2002	6
3.2. Μέγιστοι ετήσιοι κίνδυνοι για τον κοινοτικό προϋπολογισμό: πράξεις που έχουν εκταμιευθεί στις 30 Ιουνίου 2002	6
3.3. Μέγιστοι θεωρητικοί ετήσιοι κίνδυνοι για τον κοινοτικό προϋπολογισμό	7
4. Ενεργοποίηση των εγγυήσεων του προϋπολογισμού	7
4.1. Πληρωμές από τα ταμειακά διαθέσιμα	7
4.2. Ενεργοποίηση του Ταμείου Εγγύησης.....	7
5. Ανάλυση της θεωρητικής ικανότητας της Κοινότητας για δανειοδοτήσεις και εγγυήσεις υπέρ τρίτων χωρών.....	8
6. Κατασταση του Ταμείου Εγγύησης στις 30 Ιουνίου 2002	9
7. Σχετική σταθερότητα	9
Μέρος Δεύτερο: Εκτίμηση των Δυνητικών Κινδύνων: Οικονομική και Χρηματοπιστωτική Συγκυρία στις τρίτες χώρες με τις οποίες έχουν συναφθεί οι πλέον σημαντικές δανειοδοτικές πράξεις	10
1. Εισαγωγή.....	10
2. Υποψήφιες για ένταξη χώρες	10
2.1. Βουλγαρία	10
2.2. Λιθουανία.....	11
2.3. Ρουμανία	12
3. Δυτικά Βαλκάνια.....	13
3.1. Βοσνία και Ερζεγοβίνη (BiH).....	13

3.2.	Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας (ΟΔΓ).....	14
3.3.	Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ).....	15
4.	Νέα Ανεξάρτητα Κράτη.....	15
4.1.	Αρμενία.....	15
4.2.	Λευκορωσία.....	16
4.3.	Γεωργία.....	17
4.4.	Μολδαβία.....	18
4.5.	Τατζικιστάν.....	18
4.6.	Ουκρανία.....	19
5.	Άλλες τρίτες χώρες.....	20
5.1.	Αλγερία.....	20
	Κατάλογος συντομογραφιών.....	21

Μέρος Πρώτο:

Τα γεγονότα που ακολούθησαν την υποβολή της έκθεσης στις 31 Δεκεμβρίου 2001, η κατάσταση των κινδύνων και οι εγγυητικές παρεμβάσεις του προϋπολογισμού¹

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΦΥΣΗ ΤΩΝ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

Οι κίνδυνοι που καλύπτει ο κοινοτικός προϋπολογισμός προέρχονται από διάφορες δανειοληπτικές πράξεις και πράξεις εγγύησης οι οποίες ανήκουν σε δύο κατηγορίες: τα δάνεια με μακροοικονομικούς στόχους και τα δάνεια με μικροοικονομικούς στόχους.

1.1. Πράξεις με μακροοικονομικούς στόχους

Οι πρώτες είναι τα δάνεια για το ισοζύγιο πληρωμών, που προορίζονται για κράτη μέλη ή τρίτα κράτη, και τα οποία συνήθως συνδυάζονται με την επιβολή αυστηρών οικονομικών όρων και την ανάληψη συγκεκριμένων υποχρεώσεων.

1.2. Πράξεις με μικροοικονομικούς στόχους

Πρόκειται για τη χορήγηση δανείων για τη χρηματοδότηση σχεδίων, με μεγάλη διάρκεια αποπληρωμής, με τα έσοδα που αναμένεται να δημιουργηθούν από αυτά τα σχέδια· κατά κανόνα, χορηγούνται σε επιχειρήσεις, σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ή σε τρίτα κράτη και, εκτός από την εγγύηση της Κοινότητας, καλύπτονται από τις συνήθεις τραπεζικές εγγυήσεις.

Εδώ περιλαμβάνονται τα δάνεια Ευρατόμ και ΝΚΜ² στα κράτη μέλη καθώς και τα δάνεια που χορηγούνται από την Ευρατόμ και την ΕΤΕπ εκτός Κοινότητας (χώρες της Μεσογείου, Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, χώρες της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής, Δημοκρατία της Νότιας Αφρικής).

2. ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΣΥΝΕΒΗΣΑΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΣΤΙΣ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2001

2.1. Ουκρανία

Στις 17 Ιανουαρίου 2002, η Επιτροπή ενέκρινε μια πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την παροχή μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής στην Ουκρανία. Το ποσό που θα χορηγηθεί είναι 110 εκατ. ευρώ με τη μορφή δανείου με ανώτατη διάρκεια δεκαπέντε ετών.

2.2. Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας

Η Επιτροπή αναμένεται να εγκρίνει το δεύτερο εξάμηνο του 2002 μια πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την παροχή μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας. Το ποσό που θα χορηγηθεί είναι 55 εκατ.

¹ Παρακαλούμε να σημειωθεί ότι ένα έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής περιέχει ένα σύνολο αναλυτικών πινάκων και επεξηγηματικές σημειώσεις για την παρούσα έκθεση [SEC(2003)529]

² Ανενεργό από το 1995

ευρώ με τη μορφή δανείου με ανώτατη διάρκεια 15 ετών και 75 εκατ. ευρώ με τη μορφή μη επιστρεφόμενων χορηγήσεων.

2.3. Βοσνία και Ερζεγοβίνη

Η Επιτροπή αναμένεται να εγκρίνει το δεύτερο εξάμηνο του 2002 μια πρόταση απόφασης του Συμβουλίου για την παροχή μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη. Το ποσό που θα χορηγηθεί είναι 20 εκατ. ευρώ με τη μορφή δανείου με ανώτατη διάρκεια 15 ετών και 40 εκατ. ευρώ με τη μορφή μη επιστρεφόμενων χορηγήσεων.

3. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Η εκτίμηση των κινδύνων που βαρύνουν τον κοινοτικό προϋπολογισμό μπορεί να επιτευχθεί με δύο τρόπους:

- Τη μέθοδο, που χρησιμοποιείται συχνά από τους τραπεζικούς κύκλους, του συνόλου των τρεχόντων υπολοίπων των κεφαλαίων που αφορούν τις συγκεκριμένες πράξεις σε μία δεδομένη ημερομηνία (η κατάσταση περιγράφεται στο Παράρτημα 1 Πίνακας A1).
- Την περισσότερο δημοσιονομική προσέγγιση του υπολογισμού των μέγιστων ποσών που ενδέχεται να αναγκαστεί να καταβάλει η Κοινότητα σε κάθε οικονομικό έτος.

Η δεύτερη προσέγγιση έχει εφαρμοστεί κατά δύο διαφορετικούς τρόπους:

- με βάση μόνο τις πράξεις οι οποίες είχαν εκταμιευθεί μέχρι την ημερομηνία σύνταξης της έκθεσης, με την προϋπόθεση της απουσίας πρόωρων εξοφλήσεων (βλέπε Παράρτημα 1 Πίνακα A2 κατωτέρω που εκφράζει το κατώτατο όριο των μέγιστων κινδύνων για τον κοινοτικό προϋπολογισμό).
- από την άποψη των προοπτικών, με βάση όλες τις πράξεις οι οποίες έχουν αποτελέσει αντικείμενο απόφασης του Συμβουλίου ή πρότασης της Επιτροπής, προκειμένου να εκτιμηθεί η επίπτωσή τους στους μελλοντικούς προϋπολογισμούς, στην περίπτωση που θα γίνονταν αποδεκτές οι προτάσεις της Επιτροπής (βλέπε Παράρτημα 1 Πίνακα A3 κατωτέρω που εκφράζει το ανώτατο όριο των μέγιστων κινδύνων για τον κοινοτικό προϋπολογισμό).

ο δεύτερος τρόπος δίνει μια ιδέα του μεγέθους της εξέλιξης των κινδύνων που συνεπάγονται οι διατυπωθείσες προτάσεις. Ωστόσο, πρέπει να γίνουν ορισμένες υποθέσεις όσον αφορά τις ημερομηνίες εκταμίευσης και τους τρόπους αποπληρωμής (οι λεπτομέρειες παρουσιάζονται στο παράρτημα) καθώς και όσον αφορά τα επιτόκια³ και τις συναλλαγματικές ισοτιμίες⁴.

Τα αποτελέσματα περιλαμβάνονται στους πίνακες A1 έως A3, όπου γίνονται ξεχωριστές εκτιμήσεις των κινδύνων που αφορούν τις χώρες της Κοινότητας και αυτών που αφορούν τις χώρες εκτός Κοινότητας.

³ Υποτίθεται ότι το μέσο επιτόκιο είναι 8% για τα δάνεια της ΕΤΕ (σταθερό και κυμαινόμενο επιτόκιο). Για τις δανειοληψίες/δανειοδοτήσεις λαμβάνεται ως μέσο επιτόκιο το 4,4%. Για τις νέες πράξεις του πίνακα A3, το εφαρμοζόμενο επιτόκιο είναι 4,89%.

⁴ Για τα δάνεια σε άλλα νομίσματα εκτός του ευρώ, ελήφθησαν υπόψη οι συναλλαγματικές ισοτιμίες που ίσχυαν στις 30 Ιουνίου 2002.

Τα συνολικά μεγέθη που αναφέρονται στους πίνακες καλύπτουν κινδύνους διαφορετικής φύσης· δανειοδότηση μίας χώρας υπό τη μορφή μακροοικονομικής χρηματοδοτικής συνδρομής και δανειοδοτήσεις προγραμμάτων για τα οποία έχουν δοθεί εγγυήσεις εκ μέρους των δανειζομένων, όπως στην περίπτωση των πράξεων του ΝΚΜ και της ΕΤΕπ για παράδειγμα.

Η ανάλυση που ακολουθεί κάνει το διαχωρισμό ανάμεσα στο συνολικό κίνδυνο, τον κίνδυνο για τα κράτη μέλη και τον κίνδυνο για τις τρίτες χώρες.

3.1. Τρέχον υπόλοιπο στις 30 Ιουνίου 2002

Ο συνολικός κίνδυνος στις 30 Ιουνίου 2002 ανέρχεται σε 15.118 εκατ. €, έναντι 15.443 εκατ. € στις 31 Δεκεμβρίου 2001. Λεπτομερείς πληροφορίες εμφανίζονται στο Παράρτημα, Πίνακας Α1.

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει τις πράξεις που επηρεάζουν την εξέλιξη του τρέχοντος υπολοίπου από την ημερομηνία της προηγούμενης έκθεσης.

Πίνακας 1: Τρέχον υπόλοιπο στις 30 Ιουνίου 2002*

<i>σε εκατ. ευρώ</i>	
Τρέχον υπόλοιπο στις 31 Δεκεμβρίου 2001	15.443
Αποπληρωμές δανείων	
Euratom	0
ΝΚΜ	0
Χρηματοδοτική ενίσχυση	-23
ΕΤΕπ	-477
Εκταμίευση δανείων	
Euratom	15
Χρηματοδοτική ενίσχυση	12
ΕΤΕπ	255
Μεταβολή της συναλλαγματικής ισοτιμίας μεταξύ του ευρώ και των άλλων νομισμάτων	-107
Τρέχον υπόλοιπο στις 30 Ιουνίου 2002	15.118

* Συνολικό για όλα τα εγγυημένα δάνεια (κράτη μέλη, τρίτες χώρες).

Το τρέχον υπόλοιπο σε κεφάλαιο των πράξεων υπέρ των κρατών μελών ανερχόταν σε 45 εκατ. ευρώ στις 30 Ιουνίου 2002, έναντι 52 εκατ. ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2001.

Το τρέχον υπόλοιπο σε κεφάλαιο των πράξεων υπέρ τρίτων χωρών στις 30 Ιουνίου 2002 ανερχόταν σε 15.073 εκατ. ευρώ, έναντι 15.391 εκατ. ευρώ στις 30 Δεκεμβρίου 2001.

3.2. Μέγιστοι ετήσιοι κίνδυνοι για τον κοινοτικό προϋπολογισμό: πράξεις που έχουν εκταμιευθεί στις 30 Ιουνίου 2002

Για το 2002 ο συνολικός κίνδυνος ανέρχεται σε 1.072 εκατ. ευρώ.

— Ο κίνδυνος που αντιστοιχεί στα κράτη μέλη ανέρχεται σε 8 εκατ. ευρώ.

- Ο κίνδυνος που αντιστοιχεί στις τρίτες χώρες ανέρχεται σε 1.064 εκατ. ευρώ.

Λεπτομερείς πληροφορίες για το μέγιστο ετήσιο κίνδυνο παρουσιάζονται στο Παράρτημα, Πίνακας Α2

3.3. Μέγιστοι θεωρητικοί ετήσιοι κίνδυνοι για τον κοινοτικό προϋπολογισμό

Για το 2002 ο μέγιστος θεωρητικός κίνδυνος ανέρχεται σε 1.104 εκατ. ευρώ. Από το 2003 ο κίνδυνος αυξάνει, φθάνοντας έως το ποσό των 4.128 εκατ. ευρώ το 2010.

- Η τάση των μέγιστων κινδύνων για τα κράτη μέλη είναι σχεδόν ίδια με του πίνακα Α2.
- Ο κίνδυνος για τις τρίτες χώρες ανέρχεται σε 1.095 εκατ. ευρώ για το 2002. Από το 2003 ο κίνδυνος θα αυξηθεί φθάνοντας το ποσό των 4.128 εκατ. € το 2010.

Λεπτομερείς πληροφορίες για το μέγιστο θεωρητικό ετήσιο κίνδυνο παρουσιάζονται στο Παράρτημα, Πίνακας Α3.

4. ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΓΓΥΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

4.1. Πληρωμές από τα ταμειακά διαθέσιμα

Η Επιτροπή προσφεύγει στα ταμειακά διαθέσιμα βάσει του άρθρου 12 του κανονισμού (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 1150/2000 του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2000, για την εφαρμογή της απόφασης 94/728/ΕΟΚ, Ευρατόμ σχετικά με το σύστημα των ιδίων πόρων των Κοινοτήτων, για να αποφεύγονται οι καθυστερήσεις πληρωμών και τα σχετικά έξοδα για την εξυπηρέτηση δανείων σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής από τον οφειλέτη.

4.2. Ενεργοποίηση του Ταμείου Εγγύησης

Ο κανονισμός (ΕΚ, Ευρατόμ) αριθ. 2728/94 του Συμβουλίου της 31ης Οκτωβρίου 1994 συνέστησε το Ταμείο Εγγύησης, το οποίο αφορά τις εξωτερικές ενέργειες. Σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής οφειλών εκ μέρους του δικαιούχου του δανείου που χορηγήθηκε από την Κοινότητα, το Ταμείο Εγγύησης παρεμβαίνει εντός τριών μηνών από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας πληρωμής για να αντιμετωπίσει την καθυστέρηση αυτή. Σε περίπτωση αδυναμίας αποπληρωμής δανείου χορηγηθέντος από την ΕΤΕπ και υπό την εγγύηση του Κοινοτικού προϋπολογισμού, η Κοινότητα παρεμβαίνει εντός τριών μηνών από την ημερομηνία παραλαβής της επιστολής που αποστέλλει η ΕΤΕπ ζητώντας την ενεργοποίηση της εγγύησης. Η Επιτροπή εξουσιοδοτεί τότε την ΕΤΕπ να προβεί σε ανάληψη των αντιστοίχων ποσών από το Ταμείο Εγγύησης.

Για τους τόκους υπερημερίας από την ημερομηνία διάθεσης του ποσού από τα ταμειακά διαθέσιμα μέχρι την ημερομηνία ενεργοποίησης του Ταμείου Εγγύησης γίνεται προσφυγή στο Ταμείο Εγγύησης και οι τόκοι αυτοί αποδίδονται στα ταμειακά διαθέσιμα.

Κατά τους έξι τελευταίους μήνες δεν έγινε καμία προσφυγή στο Ταμείο για κάλυψη εγγυήσεων.

5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΓΙΑ ΔΑΝΕΙΟΔΟΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ

Ο μηχανισμός του Ταμείου Εγγύησης και του αποθεματικού εγγύησης περιορίζει στην πράξη την ικανότητα δανειοδότησης της Ένωσης προς τις τρίτες χώρες, λόγω του ότι οι διαθέσιμες πιστώσεις για να πραγματοποιηθούν οι υποχρεωτικές καταβολές με τη λήψη κάθε νέας απόφασης δανειοδότησης (ή κάθε ετήσιας δόσης στην περίπτωση εγγύησης για πολυετή δάνεια) περιορίζονται από το ποσό που είναι εγγεγραμμένο στις Δημοσιονομικές Προοπτικές στα πλαίσια του αποθεματικού εγγύησης⁵.

Σε μια δεδομένη χρονική στιγμή, η ικανότητα δανειοδότησης αποτελεί το ισόποσο σε δάνεια του περιθωρίου που απομένει στο αποθεματικό εγγύησης. Το περιθώριο αυτό ισούται με τη διαφορά μεταξύ του αποθεματικού και του εκτιμώμενου ύψους της τροφοδότησης του Ταμείου Εγγύησης στο πλαίσιο των πράξεων που έχουν ήδη αποφασισθεί ή που βρίσκονται υπό εκπόνηση.

Ο πίνακας Α4 παρουσιάζει εκτίμηση της ικανότητας δανειοδότησης της Κοινότητας προς τρίτες χώρες για την περίοδο 2002-2004, η οποία είναι συμβατή με το μηχανισμό του Ταμείου Εγγύησης. Ο τρόπος υπολογισμού και οι αναφορές σε νομικά κείμενα περιγράφονται λεπτομερέστερα στο παράρτημα της παρούσας έκθεσης.

Με βάση τις αποφάσεις που εξέδωσε το Συμβούλιο, καθώς και εκείνες που έχουν προταθεί ή που προετοιμάζονται (βλ. Παράρτημα πίνακα Α4), οι προβλέψεις χρησιμοποίησης του αποθεματικού εγγύησης κατά το 2002 ανέρχονται σε 171,39 εκατ. ευρώ, ποσό που θα αφήσει διαθέσιμα 41,61 εκατ. ευρώ στο τέλος του έτους.

Συνυπολογίζοντας τις επιπτώσεις που επιφέρει στο αποθεματικό εγγυήσεων η τροφοδότηση του Ταμείου σχετικά με τα δάνεια που έχουν αποφασιστεί προηγουμένως και τα δάνεια που έχουν προταθεί και προετοιμάζονται το 2002, η ετήσια ικανότητα που παραμένει διαθέσιμη για δάνεια είναι η εξής:

- 462,31 εκατ. € για δάνεια με εγγύηση 100% υπό τον κοινοτικό προϋπολογισμό, ή
- 711,24 εκατ. € για δάνεια με εγγύηση 65% (σύμφωνα με την απόφαση 2000/24/ΕΚ του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1999).

Στις 30 Ιουνίου 2002, το τρέχον υπόλοιπο των δανειοδοτήσεων και των εγγυήσεων δανείων υπέρ τρίτων χωρών ανερχόταν συνολικά σε 15.073 εκατ. ευρώ.

Πίνακας 2: Τρέχον υπόλοιπο δανειοδοτήσεων και εγγυήσεων δανείων υπέρ τρίτων χωρών	
	Σε εκατ ευρώ
	Κατάσταση στις 30 Ιουνίου 2003
1. Τρέχον υπόλοιπο δανειοδοτικών/δανειοληπτικών πράξεων	1,658
2. Τρέχον υπόλοιπο ΕΤΕπ	13,415
3. Τρέχον υπόλοιπο αδυναμιών πληρωμής	0
4. Τόκοι υπερημερίας	0
Ληξιπρόθεσμοι τόκοι *	0
ΣΥΝΟΛΟ	15,073

* Ληξιπρόθεσμοι τόκοι, υπό την έννοια που καθορίζεται στον κανονισμό περί ιδρύσεως του Ταμείου Εγγύησης.

⁵ Το μέγεθος που έχει εγγραφεί στις Δημοσιονομικές προοπτικές 2000-2006 είναι 200 εκατ. € σε τιμές 1999.

Ο λόγος μεταξύ των πόρων του Ταμείου και του τρέχοντος υπολοίπου, κατά τον ορισμό που δίδεται στον Κανονισμό περί ιδρύσεως του Ταμείου, ήταν 11,39%, ποσό που υπερβαίνει το 9% που ορίζεται για το ποσό-στόχο στον κανονισμό αριθ. 1149/1999 για την τροποποίηση του κανονισμού αριθ. 2728/94 σχετικά με την ίδρυση Ταμείου Εγγύησης. Σύμφωνα με τις ισχύουσες κανονιστικές διατάξεις, το υπερβάλλον ποσό στο τέλος του έτους εγγράφεται σε ειδική γραμμή της κατάστασης εσόδων του γενικού προϋπολογισμού των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Το πλεόνασμα στο τέλος του οικονομικού έτους 2001 ανερχόταν σε 372,46 εκατ. €.

6. ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΣΤΙΣ 30 ΙΟΥΝΙΟΥ 2002

Στις 30 Ιουνίου 2002, το Ταμείο Εγγύησης ανερχόταν σε 1.815,5 εκατ. ευρώ. Οι ακόλουθες κινήσεις καταγράφηκαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002:

- καμία προσφυγή στο Ταμείο ως αποτέλεσμα νέων αθετήσεων υποχρεώσεων·
- καμία καθυστερημένη αποπληρωμή (καμία καθυστερημένη οφειλή)·
- καθαρά έσοδα ύψους περίπου 35,9 εκατ. € από επενδύσεις των περιουσιακών στοιχείων του Ταμείου·
- καμία μεταβίβαση από το αποθεματικό του 2002·
- επιστροφή 372,46 εκατ. ευρώ στον προϋπολογισμό τον Αύγουστο του 2002, ως πλεόνασμα του Ταμείου στις 31 Δεκεμβρίου 2001⁶.

7. ΣΧΕΤΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

Ο λόγος μεταξύ του ποσού του Ταμείου στις 30 Ιουνίου 2002 (1.815,5 εκατ. €) και του μέγιστου ετήσιου κινδύνου των δανειοδοτήσεων προς τις τρίτες χώρες (που ορίζεται ως το συνολικό ύψος των καταβολών αποπληρωμής), όπως προβλέπεται για το 2002 στο παράρτημα, πίνακα Α3 (1.093 εκατ. €) είναι 166 %.

⁶ Περισσότερες πληροφορίες αναφέρονται στην "Ετήσια έκθεση σχετικά με την κατάσταση του Ταμείου Εγγυήσεων και τη διαχείρισή του κατά το οικονομικό έτος 2001".

Μέρος Δεύτερο:

Εκτίμηση των Δυνητικών Κινδύνων: Οικονομική και Χρηματοπιστωτική Συγκυρία στις τρίτες χώρες με τις οποίες έχουν συναφθεί οι πλέον σημαντικές δανειοδοτικές πράξεις

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα στοιχεία που δίνονται στο πρώτο μέρος παρέχουν πληροφορίες για τις ποσοτικές πτυχές των κινδύνων που βαρύνουν τον γενικό προϋπολογισμό. Ωστόσο, τα στοιχεία αυτά πρέπει να σταθμιστούν βάσει των ποιοτικών πτυχών του κινδύνου, που εξαρτώνται από το είδος της πράξης και την ποιότητα του δανειζομένου. Τα πλέον πρόσφατα γεγονότα που μπορούν να επηρεάσουν τον κίνδυνο χώρας σε σχέση με το χαρτοφυλάκιο εγγυήσεων αναλύονται κατωτέρω.

Η εκτίμηση του κινδύνου χώρας που παρουσιάζεται στο δεύτερο μέρος του παρόντος εγγράφου παρέχει ένα σύνολο δεικτών κινδύνου χώρας (βλ. παραρτήματα) για όλες τις τρίτες χώρες που έχουν λάβει από την Κοινότητα μακροοικονομική χρηματοδοτική συνδρομή και έχουν ανεξόφλητες οφειλές απέναντι στην ΕΚ. Συμπληρωματικά υπάρχουν και αναλυτικά σχόλια για τις χώρες στις οποίες συγκεντρώθηκαν νέες σημαντικές πληροφορίες που επηρεάζουν την αξιολόγηση του κινδύνου αφότου συνετάχθη η προηγούμενη έκθεση που καλύπτει το δεύτερο εξάμηνο του 2001.

Η εκτίμηση σε αυτό το μέρος δεν αφορά άλλες χώρες από εκείνες που αναφέρονται ανωτέρω, κυρίως διότι τα ανοίγματα της Κοινότητας σε άλλες περιοχές (κυρίως υπό μορφή εγγυήσεων δανείων της ΕΤΕπ) αφορούν συγκεκριμένα σχέδια και είναι επίσης επαρκώς διαφοροποιημένα μεταξύ των χωρών.

2. ΥΠΟΨΗΦΙΕΣ ΓΙΑ ΕΝΤΑΞΗ ΧΩΡΕΣ

Μπορεί να σημειωθεί μια γενική τάση προς μείωση των δυνητικών κινδύνων, αν και θα απαιτηθεί στενή παρακολούθηση για τη πολιτική εισοδήματος στη Ρουμανία.

2.1. Βουλγαρία

Η πραγματική αύξηση του ΑΕγχΠ ήταν 4% το 2001 και 3,2% το πρώτο τρίμηνο του 2002, χάρη στη διατηρούμενη εγχώρια ζήτηση που οφείλεται στην ιδιωτική κατανάλωση και τις επενδύσεις, και η οποία ήταν αρκετά ισχυρή ώστε να αντέξει τις συνέπειες των δυσμενών εξωτερικών εξελίξεων. Ο πληθωρισμός επιβραδύνθηκε στο 7,4% κατά ετήσιο μέσο όρο και 4,8% στο τέλος του έτους. Εντούτοις, αυξήθηκε πάλι στις αρχές του 2002 λόγω αυξήσεων των ελεγχόμενων τιμών και των εμμέσων φόρων, αλλά η τάση αυτή αντιστράφηκε από τις χαμηλές τιμές των τροφίμων το καλοκαίρι του 2002.

Η ρύθμιση νομισματικού συμβουλίου (EUR 1 = BGN 1,95583) διατηρείται και συνεχίζει να καλύπτεται ικανοποιητικά από τα συναλλαγματικά αποθέματα. Δεν οδήγησε σε υποβάθμιση της εξωτερικής ανταγωνιστικότητας, δεδομένου ότι οι διαφορές του πληθωρισμού έναντι των κυριότερων εμπορικών εταίρων αντισταθμίστηκαν σε γενικές γραμμές από τις διαφορές της αύξησης της παραγωγικότητας. Σε αντίθεση με τα προηγούμενα έτη, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ύψους 6% του ΑΕγχΠ το 2001 δεν υπερκαλύφθηκε από

καθαρές εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων που ήταν μόνο 5% περίπου του ΑΕγχΠ. Αν και μια παρόμοια τάση εμφανίστηκε κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002, μπορεί να αναμένεται βελτίωση για το δεύτερο εξάμηνο του 2002, λόγω των εσόδων από την ιδιωτικοποίηση.

Η εγγεγραμμένη ανεργία ήταν υψηλή με 17,3% κατά μέσο όρο το 2001, αλλά ήταν χαμηλότερη τους πρώτους μήνες του 2002 σε σύγκριση με τους αντίστοιχους μήνες του προηγούμενου έτους. Οι απώλειες θέσεων απασχόλησης συνδέονταν με τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, όπου περιλαμβάνεται η επιταχυνόμενη διεργασία ιδιωτικοποίησης, που δεν έχουν ακόμη πλήρως αντισταθμιστεί από τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, αλλά οφείλονται και σε ορισμένες ακαμψίες και αναντιστοιχίες στην αγορά εργασίας. Το αποτέλεσμα ήταν ότι το ποσοστό συμμετοχής και το ποσοστό απασχόλησης είναι σχετικά χαμηλό και η μακροχρόνια ανεργία παραμένει υψηλή, σε επίπεδο μεγαλύτερο του 60% του συνόλου των ανέργων.

Η δημοσιονομική πειθαρχία διατηρήθηκε κατά τα τελευταία έτη. Ο δημόσιος τομέας είχε έλλειμμα 0,6% του ΑΕγχΠ το 2000 και πλεόνασμα 1,7% του ΑΕγχΠ το 2001⁷. Το δημόσιο χρέος μειώνεται με ταχύ ρυθμό, από ύψος αρκετά μεγαλύτερο του 100% του ΑΕγχΠ το 1997 σε προσδοκώμενο ύψος 62% του ΑΕγχΠ το 2002. Η κυβέρνηση έχει αναλάβει μια ενεργή διαχείριση του χρέους με στόχο τη μείωση των κινδύνων με τη σταδιακή μετατόπιση από ονομαστική αξία εκφρασμένη σε δολάρια ΗΠΑ προς ονομαστική αξία εκφρασμένη σε ευρώ, από βραχυπρόθεσμες σε μακροπρόθεσμες λήξεις, από ομόλογα με κυμαινόμενο επιτόκιο σε ομόλογα με σταθερό επιτόκιο και από την εξωτερική στην εγχώρια χρηματοδότηση.

2.2. Λιθουανία

Οι ισχυρές οικονομικές επιδόσεις του προηγούμενου έτους συνεχίστηκαν το 2002, παρά την παγκόσμια επιβράδυνση της οικονομίας. Το 2001, το ΑΕγχΠ αυξήθηκε κατά 5,9% και οι προκαταρκτικές εκτιμήσεις για το πρώτο εξάμηνο του 2002 δείχνουν ρυθμό αύξησης 5,8%. Οι εξαγωγές και οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου αναπτύχθηκαν σημαντικά το 2001, ακόμη και το τρίτο και τέταρτο τρίμηνο. Εντούτοις, το πρώτο τρίμηνο του 2002 σημειώθηκε σημαντική επιβράδυνση της αύξησης των εξαγωγών. Η ιδιωτική κατανάλωση είχε μικρότερη άνοδο το 2001 αλλά επιταχύνθηκε κάπως το πρώτο τρίμηνο του 2002. Η ιδιωτική κατανάλωση περιοριζόταν από το στόχο της μείωσης του ελλείμματος του προϋπολογισμού και αυξήθηκε κατά λιγότερο από 0,5% το 2001.

Ο πληθωρισμός παρέμεινε ιδιαίτερα χαμηλός, παρά την ισχυρή ανάπτυξη και ανήλθε σε 1,3% κατά μέσο όρο το 2001. Η αύξηση των τιμών οφειλόταν κυρίως στις τιμές των τροφίμων και τις τιμές των επικοινωνιών. Εντούτοις, αυτές οι αυξήσεις τιμών αντισταθμίστηκαν ως ένα βαθμό από τις σημαντικές μειώσεις των τιμών των προϊόντων πετρελαίου. Το 2002, ο πληθωρισμός επιβραδύνθηκε και έφθασε το -1,1% τον Αύγουστο, σε σύγκριση με την ίδια περίοδο το 2001. Οι τιμές μειώθηκαν σε αρκετά προϊόντα και οι υπηρεσίες όπου περιλαμβάνονται τα τρόφιμα, τα είδη ένδυσης και υπόδησης και τα είδη επίπλωσης, ο οικιακός εξοπλισμός και οι τακτικές συντηρήσεις.

Το υψηλό επίπεδο ανεργίας είναι ένα από τα μεγαλύτερα οικονομικά προβλήματα της Λιθουανίας. Η εγγεγραμμένη ανεργία ανήλθε σε 12,5% το 2001 και, σύμφωνα με την έρευνα εργατικού δυναμικού, σε 17,3%. Εντούτοις, αν και η ανεργία παρέμεινε σταθερή το 2001 (αν

⁷ Σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ΕΣΛ95, το πλεόνασμα του 2001 θα υποστεί αναθεώρηση της τάξης του 1,5% του ΑΕγχΠ, πράγμα που δημιουργεί σε έλλειμμα μεταξύ 0 και 1% του ΑΕγχΠ.

εξαιρέσουμε τις εποχικές διακυμάνσεις), άρχισε να μειώνεται το 2002 και ήταν περίπου 1 ½ εκατοστιαίες μονάδες χαμηλότερος τον Ιούλιο του 2002 σε σύγκριση με ένα χρόνο πριν.

Οι ισχυρές εξαγωγικές επιδόσεις και η ταχύρυθμη ανάπτυξη το 2001 είχαν ως αποτέλεσμα περαιτέρω μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, από 6% του ΑΕγχΠ το 2001 σε 4,8% το 2002.

Η Λιθουανία εφάρμοσε μια αυστηρή δημοσιονομική πολιτική για να περιορίσει το έλλειμμα του προϋπολογισμού. Το 2001 μειώθηκε από 2,7% το προηγούμενο έτος σε 1,9%. Κατά τα επόμενα έτη, το έλλειμμα του προϋπολογισμού θα παραμείνει μάλλον σε αυτό το επίπεδο, δεδομένου ότι κάθε περαιτέρω υποχώρησή του παρεμποδίζεται από δαπάνες που συνδέονται με διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις όπως η μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού συστήματος, η επιστροφή των αποταμιεύσεων κλπ.

2.3. Ρουμανία

Η ανάκαμψη της οικονομίας ενισχύθηκε το 2001 και αποδείχθηκε αρκετά ανθεκτική κατά το τρέχον έτος. Μετά από μια μικρή ανάκαμψη το 2000, η ανάπτυξη επιταχύνθηκε σε 5,3% το 2001 καθώς και οι επενδύσεις και τα αποθέματα αυξήθηκαν και η ιδιωτική κατανάλωση σημείωσε κατακόρυφη αύξηση βασιζόμενη στην αύξηση των πραγματικών μισθών και του εισοδήματος. Αν και η ενίσχυση της εγχώριας ζήτησης οδήγησε σε όλο και μεγαλύτερη αρνητική συμβολή του εξωτερικού τομέα στην ανάπτυξη, οι εξαγωγές συνέχισαν να αυξάνονται με διψήφια ετήσια ποσοστά μέχρι το τελευταίο τρίμηνο του 2001, οπότε η ανάπτυξη επιβραδύνθηκε ξαφνικά επειδή επιδεινώθηκε η εξωτερική οικονομική κατάσταση. Εντούτοις, η οικονομική ανάκαμψη είναι ανθεκτική μέχρι τώρα. Το πρώτο τρίμηνο του 2002, το ΑΕγχΠ αυξήθηκε κατά 3,1% όταν η αύξηση των εισαγωγών σχεδόν σταμάτησε ενώ οι εξαγωγές ανέκαμψαν έως ένα βαθμό και η εγχώρια ζήτηση συνέχισε να επεκτείνεται, αν και με χαμηλότερο ρυθμό. Τα στοιχεία για τη βιομηχανική παραγωγή και το εμπόριο δείχνουν ότι αυτές οι ευνοϊκές τάσεις θα συνεχιστούν κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους.

Σε αντίθεση με την εμπειρία του παρελθόντος, η θετική οικονομική μεγέθυνση συνοδεύτηκε από μεγαλύτερη εγχώρια και εξωτερική σταθεροποίηση. Η επιλογή ενός πιο συνεκτικού συνδέσμου στο πλαίσιο μιας νέας συμφωνίας stand-by με το ΔΝΤ είχε οργανικό ρόλο όσον αφορά την ανάσχεση της επιδείνωσης του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και την υποστήριξη του αποπληθωρισμού ενώ ήταν απαραίτητες οι αυξήσεις των τιμών της ενέργειας. Ο πληθωρισμός, που ακολουθούσε μειωτική τάση από τα μέσα του 2000, μειώθηκε περισσότερο από το αναμενόμενο κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002 όταν το ετήσιο ποσοστό μειώθηκε περίπου 6 εκατοστιαίες μονάδες σε 24% τον Ιούνιο του 2002. Μετά από δύο έτη επιτυχημένης εξωτερικής σταθεροποίησης, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών διευρύνθηκε σε 5,9% του ΑΕγχΠ 2001 λόγω της ενισχυμένης ανάκαμψης και διαφόρων ευκαιριακών παραγόντων που ωθούσαν την αύξηση των εισαγωγών, όπως οι συνέπειες της ξηρασίας 2000 για την εγχώρια προσφορά γεωργικών προϊόντων και τα προσωρινά φορολογικά κίνητρα για επενδύσεις κεφαλαίου εκ μέρους των ΜΜΕ. Εντούτοις, ο έγκαιρος περιορισμός της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2001 σε συνδυασμό με την ανάκαμψη των εξαγωγών προϊόντων και τις χαμηλότερες τιμές της εισαγωγής ενέργειας κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002, καθώς και μια βασική τάση για υψηλότερες ιδιωτικές μεταβιβάσεις από το εξωτερικό και χαμηλότερα ελλείμματα όσον αφορά το εμπόριο υπηρεσιών οδήγησαν σε αντιστροφή της εξωτερικής επιδείνωσης. Το αποτέλεσμα ήταν ότι, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002, το σωρευτικό έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε κατά περισσότερο από το 1/3 σε σύγκριση με την ίδια περίοδο το 2001. Οι συνθήκες εξωτερικής χρηματοδότησης συνέχισαν επίσης να βελτιώνονται με σταθερή εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων, ένα συνεχώς θετικό

στοιχείο σφάλματος και παραλείψεων στο ισοζύγιο πληρωμών, και τη βελτίωση των συνθηκών δανεισμού. Αποκομίζοντας τα οφέλη διαφόρων αναβαθμίσεων εκ μέρους οργανισμών αξιολόγησης κινδύνων, η Ρουμανία εξέδωσε τα πρώτα δεκαετή ομόλογα σε ευρώ τον Απρίλιο του 2002.

Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προχώρησαν αλλά με ρυθμό βραδύτερο από τον προγραμματισμένο, όπως φαίνεται από μεγάλες καθυστερήσεις της ολοκλήρωσης της πρώτης και της δεύτερης ανασκόπησης στο πλαίσιο της συμφωνίας Stand-by του ΔΝΤ. Ο βραδύς ρυθμός της ιδιωτικοποίησης, η συνεχιζόμενη δυσκολία ελέγχου των μισθολογικών καταστάσεων και οι συσσωρευμένες καθυστερήσεις των δημοσίων επιχειρήσεων είναι δύο από τις βασικές πηγές ανησυχίας, μαζί με τη συμφωνία που υπέγραψε η κυβέρνηση με δύο συνδικάτα τον Ιούνιο του 2002, η οποία προβλέπει αύξηση 50% του ελάχιστου μισθού και μείωση του ελάχιστου φόρου εισοδήματος 2003. Μέτρα διασφάλισης, όπως ο περιορισμός της δημοσιονομικής συμπεριφοράς το 2003, συμφωνήθηκαν αργότερα μόνο με το ΔΝΤ και θα πρέπει να εφαρμοστούν με αυστηρότητα για να διατηρηθεί η σταθεροποίηση. Από την άποψη αυτή, η έντονη αύξηση του χρήματος και των πιστώσεων που παρατηρήθηκε από τα τέλη του 2001 απαιτεί επίσης συνεχή παρακολούθηση.

3. ΔΥΤΙΚΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Αν και οι οικονομικοί δείκτες βελτιώνονται γενικά, ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος εξακολουθεί να είναι υψηλός στην περιοχή αυτή.

3.1. Βοσνία και Ερζεγοβίνη (BiH)

Οι ροές επίσημης βοήθειας μειώνονται, και δεν είναι ακόμη εμφανής η διατηρούμενη οικονομική μεγέθυνση που θα δημιουργείται εγχωρίως. Η πραγματική παραγωγή στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη αναμένεται ότι θα αυξηθεί κατά μόλις περισσότερο από 2% το 2002, δηλαδή θα έχει το ίδιο επίπεδο με το 2001. Οι επίσημες εκτιμήσεις αναφέρουν ότι η ανεργία είναι 40% του εργατικού δυναμικού, αν και η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι είναι περίπου το μισό από αυτό. Η συνεχιζόμενη αυστηρή τήρηση των κανόνων του νομισματικού συμβουλίου παρέχει μια σταθερή βάση για χαμηλό πληθωρισμό. Η καθοδική τάση συνεχίστηκε και αυτό το έτος και ο μέσος πληθωρισμός το 2002 αναμένεται ότι θα είναι περίπου 2%. Η χρέωση του δημόσιου τομέα είναι πολύ υψηλή με δυνητικό επίπεδο 150% του ΑΕγχΠ, όπου περιλαμβάνονται οι απαιτήσεις λόγω πολέμου και οι παγωμένες καταθέσεις σε συνάλλαγμα. Οι δημοσιονομικές επιδόσεις εξακολουθούν να είναι ασταθείς, συνεχίζει να υπάρχει καθαρή σώρευση καθυστερήσεων, και το έλλειμμα του προϋπολογισμού του δημοσίου με βάση τις αναλήψεις υποχρεώσεων παραμένει υψηλό, 6,3% του ΑΕγχΠ το 2001, και αναμένεται ότι θα είναι 5,5% του ΑΕγχΠ αυτό το έτος. Αναμένεται εντούτοις δημοσιονομική παγίωση το 2002 και το 2003 με την αποστράτευση των ομοσπονδιακών στρατιωτών, τις μεταρρυθμίσεις για την ενίσχυση των δημοσιονομικών συστημάτων, και μια σκόπιμη πολιτική δαπανών.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε ελαφρά το 2001 σε 22% του ΑΕγχΠ. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) παραμένουν πολύ χαμηλές, με μείωση των καθαρών ΑΞΕ στα 130 εκατ. δολάρια το 2001 σε σύγκριση με 150 εκατ. δολάρια το 2000, που είναι ανεπαρκές για να τροφοδοτήσει την ανάπτυξη. Τα ακαθάριστα επίσημα αποθέματα που αυξήθηκαν σε πάνω από 5 μήνες κάλυψης εισαγωγών το 2001, λόγω της αυξανόμενης τάσης για αύξηση της χρήσης του εθνικού νομίσματος στο πλαίσιο της εισαγωγής του ευρώ, αναμένεται ότι θα υπερβεί τους 6 μήνες εισαγωγών μέχρι τα τέλη του 2002. Αν και η Βοσνία και Ερζεγοβίνη εξακολουθεί να συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις της για εξυπηρέτηση του

εξωτερικού χρέους, το ισοζύγιο πληρωμών παραμένει ευπαθές λόγω των μεγάλων εξωτερικών ελλειμμάτων, της υψηλής χρέωσης του δημόσιου τομέα, της μειούμενης εξωτερικής βοήθειας και των χαμηλών ιδιωτικών επενδύσεων δεδομένου του δυσμενούς πολιτικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

Το εξωτερικό χρέος ισοδυναμούσε με περίπου 58% του ΑΕγχΠ στο τέλος του 2001 και αναμένεται ότι θα παραμείνει στο ίδιο επίπεδο μεσοπρόθεσμα. Ο λόγος εξυπηρέτησης χρέους προς εξαγωγές είναι σχετικά χαμηλός (5,1% το 2001) πράγμα που αντικατοπτρίζει τις ευνοϊκές ρυθμίσεις για μεγάλο μέρος του χρέους και την ευνοϊκή αναδιάρθρωση του χρέους, αν και αυτό θα αυξηθεί το 2002 (7,5%) και ύστερα λόγω των υποχρεώσεων έναντι του ΔΝΤ και της Παγκόσμιας Τράπεζας. Το Κεντρικό Κράτος, που καλύπτει τις υποχρεώσεις εξυπηρέτησης του εξωτερικού χρέους, δεν έχει δικούς του δημοσιονομικούς πόρους και βασίζεται σε συνεισφορές από τον προϋπολογισμό των δύο Οντοτήτων για να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Η Βοσνία και Ερζεγοβίνη δεν αξιολογείται από τους οργανισμούς αξιολόγησης κινδύνων και οι δείκτες μετάβασης της ΕΤΑΑ που αντικατοπτρίζουν την πρόοδο των μεταρρυθμίσεων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, τοποθετούν τη Βοσνία και Ερζεγοβίνη προς τα χαμηλά επίπεδα της κλίμακας.

Μετά την ολοκλήρωση της προηγούμενης συμφωνίας Stand-By (SBA) του ΔΝΤ το Μάιο του 2001 (είχε υπογραφεί τον Μάιο του 1998), το συμβούλιο του ΔΝΤ ενέκρινε τελικά, στις 2 Αυγούστου του 2002, μια νέα δεκαπεντάμηνη SBA (Αύγουστος 2002 – Νοέμβριος 2003) για το νέο πρόγραμμα 89 εκατ. δολάρια US. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στην ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας και των εξωτερικών λογαριασμών βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα και ιδιαίτερα σε επίτευξη σημαντικών μειώσεων του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και ισχυρά διεθνή θέματα.

3.2. Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας (ΟΔΓ)

Οι προοπτικές για την ικανότητα της ΟΔΓ για εξυπηρέτηση του χρέους παραμένουν γενικά αμετάβλητες. Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002, οι οικονομικές πολιτικές στην ΟΔΓ συνέχισαν να αποβλέπουν στην αποκατάσταση και τη διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας, την απελευθέρωση των καθεστώτων τιμών, συναλλάγματος, εμπορίου και φορολογίας, και τη μεταρρύθμιση της οικονομίας με βάση τα νέα νομικά και κανονιστικά πλαίσια που θεσπίστηκαν το 2001.

Ενισχύθηκε η εμπιστοσύνη στο εγχώριο νόμισμα και η αξία του δηναρίου παρέμεινε γενικά σταθερή σε περίπου 59 YuD ανά ευρώ το 2001 και το πρώτο τρίμηνο του 2002. Τα ακαθάριστα αποθέματα της Εθνικής Τράπεζας της Γιουγκοσλαβίας αυξήθηκαν από περίπου 1.200 εκατ. δολάρια US στα τέλη του 2001, που ισοδυναμεί με 2,6 μήνες εισαγωγών, σε 1.500 εκατ. δολάρια US το πρώτο τρίμηνο του 2002.

Ακόμη και αν η ΟΔΓ συνεχίσει τη μακροοικονομική σταθεροποίηση και διατηρήσει καλές επιδόσεις στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις όπως προβλέπεται στο πλαίσιο του νέου προγράμματος του ΔΝΤ που εκδόθηκε το Μάιο του 2002 (τριετής παρατεταμένη συμφωνία από το 2002-2005), η εξωτερική βιωσιμότητα της οικονομίας της ΟΔΓ θα συνεχίσει να αποτελεί πρόκληση. Οι σημαντικές απαιτήσεις χρηματοδότησης που οφείλονται κυρίως στις υποχρεώσεις εξυπηρέτησης χρέους στην ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης των συναλλαγματικών αποθεμάτων, θα συνεχίσουν να επιβαρύνουν σοβαρά το ισοζύγιο πληρωμών. Η ικανότητα της ΟΔΓ να απορροφά νέο χρέος είναι περιορισμένη και συνιστάται η επιφυλακτική στάση έναντι νέων κρατικών δανειακών πράξεων. Είναι αξιοσημείωτη η σημαντική ανακούφιση χρέους (66%) που παρέχεται από τη λήσχη της Ρώμης μετά την έγκριση του νέου προγράμματος του ΔΝΤ. Εντούτοις, το επίπεδο του εξωτερικού χρέους ως προς το ΑΕγχΠ θα

παραμένει σχετικά υψηλό το 2002-2004, σε επίπεδο 69%. Επίσης οι υποχρεώσεις εξυπηρέτησης του χρέους θα αυξηθούν σημαντικά από περίπου 100 εκατ. δολάρια US το 2001 (3,9% των αγαθών και υπηρεσιών) σε 350 εκατ. δολάρια US (10,9%) και 470 εκατ. δολάρια US (12,9%) το 2002 και το 2003, αντιστοίχως.

3.3. Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ)

Η ΠΓΔΜ αναλαμβάνει από την κρίση ασφαλείας του 2001 που επηρέασε τις επιπτώσεις της οικονομίας. Το 2002, το ΑΕγχΠ αναμένεται ότι θα αυξηθεί κατά 2,5-3%, έναντι μείωσης 4,1% το προηγούμενο έτος. Κατά τους πέντε πρώτους μήνες του 2002, οι τιμές καταναλωτή αυξήθηκαν κατά 3,5% σε σχέση με τους πρώτους πέντε μήνες του 2001.

Ο πρόσφατα αναθεωρηθείς προϋπολογισμός του 2002 προβλέπει ότι το έλλειμμα της κεντρικής κυβέρνησης θα είναι 2,3% του ΑΕγχΠ και το έλλειμμα του δημόσιου τομέα 3% του ΑΕγχΠ, σε σύγκριση με έλλειμμα 6,4% το 2001. Πάντως, η προοπτική των βουλευτικών εκλογών (Σεπτέμβριος 2002) οδήγησε στις αρχές του έτους, σε χαλάρωση των δεσμεύσεων για δημοσιονομική βιωσιμότητα μεσοπρόθεσμα, πράγμα που προκάλεσε την κατάρρευση των συνομιλιών με το ΔΝΤ κατά την αναθεώρηση του προγράμματος υπό την επίβλεψη των υπαλλήλων του ΔΝΤ και στην αποτυχία των διαπραγματεύσεων για μια νέα συμφωνία stand-by.

Το εμπορικό έλλειμμα αυξήθηκε κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002. Θα ήταν απαραίτητη μια ξαφνική αύξηση των εξαγωγών κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους για να καλυφθούν οι επίσημες προβολές για έλλειμμα 532 εκατ. δολάρια US το 2002. Λόγω της προσδοκώμενης αύξησης των δημόσιων και ιδιωτικών μεταβιβάσεων, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αναμένεται ότι θα μειωθεί ελαφρά στο 9,2% του ΑΕγχΠ το 2002 (χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η χρηματοδότηση εκ μέρους δωρητών), σε σύγκριση με έλλειμμα 10,1% το 2001.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών δεν αναμένεται ότι θα καλυφθεί πλήρως από καθαρές μεταβιβάσεις κεφαλαίου, πράγμα που θα οδηγήσει σε πιθανή μείωση των αποθεμάτων κατά το 2002, από το επίπεδο των 6 μηνών που υπήρχε στο τέλος του Μαΐου του 2002. Ο λόγος του εξωτερικού χρέους προς το ΑΕγχΠ αναμένεται ότι θα αυξηθεί από 40,7% το 2001 σε 42,4% στο τέλος του 2002, επίπεδο το οποίο εν τούτοις θεωρείται διατηρήσιμο.

Βραχυπρόθεσμα, οι κίνδυνοι αφορούν κυρίως την απόφαση ελευθέρωσης συναλλαγών κεφαλαιακού λογαριασμού στα μέσα Οκτωβρίου του 2001 - εφόσον ιδίως δεν υπάρχει πρόγραμμα του ΔΝΤ που διασφαλίζει ένα συνεπές μακροοικονομικό πλαίσιο. Μεσοπρόθεσμα, παρά τη γενικά ομαλή διεξαγωγή των εκλογών τον Σεπτέμβριο, οι κύριοι κίνδυνοι συνδέονται με την διευθέτηση εθνοτικών εντάσεων, καθώς και με τον αριθμό των αβεβαιοτήτων σχετικά με την οικονομική πολιτική της νέας πλειοψηφίας στο Κοινοβούλιο.

4. ΝΕΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΚΡΑΤΗ

Η κατάσταση των κινδύνων παραμένει συνολικά σταθερή με, παρόλα ταύτα, σημαντικές διαφορές μεταξύ των χωρών.

4.1. Αρμενία

Η ισχυρή οικονομική ανάπτυξη συνεχίστηκε το πρώτο εξάμηνο του 2002 με πραγματικό ρυθμό αύξησης του ΑΕγχΠ σχεδόν 10% σε σύγκριση με το πρώτο εξάμηνο του 2001. Η ανάπτυξη βασιζόταν κυρίως στο βιομηχανικό τομέα, οφειλόμενη κυρίως στην ανάκαμψη του

τομέα επεξεργασίας διαμαντιών, αλλά και άλλοι βιομηχανικοί τομείς όπως η μεταλλουργία και η επεξεργασία τροφίμων παρουσίασαν βελτίωση. Στη γεωργία, εν τούτοις, η ανάπτυξη θα επιβραδυνθεί φέτος, λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών.

Η κυβέρνηση συνεχίζει τις προσπάθειές της για εφαρμογή αυστηρότερης δημοσιονομικής πολιτικής. Ο προϋπολογισμός της κεντρικής κυβέρνησης για το 2002 αποσκοπεί σε έλλειμμα όχι μεγαλύτερο από 3% του ΑΕγχΠ (χαμηλότερο από το έλλειμμα του 3,8% το 2001). Αυτό φαίνεται ότι είναι δυνατόν να επιτευχθεί με βάση τα βελτιωμένα ποσοστά είσπραξης φόρων που επετεύχθησαν κατά το πρώτο εξάμηνο του 2002.

Οι τιμές καταναλωτή ήταν αρκετά σταθερές στις αρχές του 2002 αλλά αργότερα, κατά την άνοιξη, εμφανίστηκε πληθωρισμός όταν αυξήθηκαν οι δαπάνες του δημοσίου κατά την καταβολή ορισμένων πληρωτέων καθυστερημένων δαπανών όσον αφορά τις συντάξεις και τις κοινωνικές μεταβιβάσεις. Ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή προβλέπεται ότι θα είναι κατά μέσο περίπου 3% το 2002 (3,2% το 2001), κυρίως λόγω των υψηλότερων τιμών των τροφίμων

Ως αποτέλεσμα της ισχυρής αύξησης των εξαγωγών (+20,8%) και της μέτριας αύξησης των εισαγωγών (+1,2% μόνο, λόγω της συνεχιζόμενης υποκατάστασης των εισαγωγών), το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε το 2001 σε περίπου 9,5% του ΑΕγχΠ από 14,5% το 2000, περιλαμβανομένων των επίσημων μεταβιβάσεων. Η τάση αυτή συνεχίστηκε το 2002 και, σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία, το έλλειμμα θα συνεχίσει να περιορίζεται φέτος. Οι εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων, εξάλλου, σημειώνουν καθοδική τάση μετά το 1998, και η μείωση συνεχίστηκε στις αρχές του 2002. Το απόθεμα εξωτερικού χρέους της Αρμενίας ήταν 917 εκατ. δολάρια US (περίπου 43% του ΑΕγχΠ) στα τέλη Μαρτίου του 2002. Τα ακαθάριστα διεθνή αποθέματα της Κεντρικής Τράπεζας είναι σε σχετικά καλό επίπεδο, ισοδύναμο με 3,8 μήνες εισαγωγών.

4.2. Λευκορωσία

Η προθυμία της Ρωσίας να δεχθεί καθυστερήσεις πληρωμών ή να παρατείνει ευνοϊκά δάνεια αναμένεται ότι θα βοηθήσει σημαντικά στη χρηματοδότηση των ανισορροπιών του ισοζυγίου πληρωμών της Λευκορωσίας, ελλείψει εισροών άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) ή πιστώσεων από τη δύση. Στα μέσα Ιουνίου του 2002, η Λευκορωσία έλαβε από τη Ρωσία τη δεύτερη δόση του δανείου σταθεροποίησης, λίγο μετά τη συμφωνία της με ένα σχέδιο που περιλαμβάνει προπαρασκευαστικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν πριν από την καθιέρωση ενός ενιαίου νομίσματος το 2005. Η Ρωσία συμφώνησε να δανείσει στη Λευκορωσία 4,5 δισ. Rb (142 εκατ. δολάρια US)) για να βοηθήσει στη σταθεροποίηση του νομίσματος της Λευκορωσίας, σε τρεις ίσες δόσεις των 1,5 δισ. Rb. Εκτός από τη Ρωσία, η Λευκορωσία έχει λίγες άλλες πηγές εξωτερικής χρηματοδότησης. Αυτός είναι ο κύριος λόγος για το χαμηλό επίπεδο χρέωσης του κράτους. Το Μάιο του 2002, το συνολικό απόθεμα εξωτερικού χρέους ανερχόταν σε 785 εκατ. δολάρια US δηλαδή μόνο 6% του ΑΕγχΠ, σύμφωνα με επίσημες πηγές. Επιπλέον, η Λευκορωσία εξακολουθεί να οφείλει 265 εκατ δολάρια US σε προμηθευτές φυσικού αερίου από τη Ρωσία, τα περισσότερα από τα οποία συσσωρεύθηκαν πριν από το 2001. Το χρέος αυτό αποτέλεσε αντικείμενο διαπραγματεύσεων για περισσότερα από τρία έτη.

Η οικονομία της Λευκορωσίας συνεχίζει να αναπτύσσεται κάθε έτος με ρυθμό περίπου 3-4%. Εντούτοις, η βιομηχανική ανάπτυξη επιβραδύνθηκε, και πολλές επιχειρήσεις παραμένουν μη κερδοφόρες. Τα αποθέματα αυξήθηκαν απότομα, και οι επενδύσεις σημειώνουν καθυστερήσεις. Η υπό κρατικό έλεγχο γεωργία είναι σε κακή χρηματοοικονομική κατάσταση. Η αύξηση των εξαγωγών σημείωσε στασιμότητα κατά τους 4 πρώτους μήνες του

2002. Η μικρή αύξηση των εισαγωγών κατά την ίδια περίοδο προκάλεσε αύξηση του εμπορικού ισοζυγίου. Οι αρχές εξακολουθούν να αποφεύγουν τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, παρά τα σχέδια ιδιωτικοποίησης που είχαν παρουσιαστεί στο νέο πρόγραμμά τους. Το έλλειμμα του προϋπολογισμού κατά τους 4 πρώτους μήνες του 2002 ανερχόταν σε 0,7% του ΑΕγχΠ. Ο πληθωρισμός επιβραδύνθηκε, πράγμα που επέτρεψε τη μείωση των επιτοκίων, αλλά η πρόσφατη αύξηση της προσφοράς χρήματος θα μπορούσε να αναστρέψει τη διαδικασία αυτή. Η υποτίμηση του νομίσματος έναντι του ρωσικού ρουβλίου παρέμεινε στα όρια που είχε θέση η συμφωνία διολίσθησης της Κεντρικής Τράπεζας, αν και αυτό επιβάρυνε τα συναλλαγματικά αποθέματα. Δεν υπάρχουν προοπτικές για πρόγραμμα δανειοδότησης του ΔΝΤ το 2003.

4.3. Γεωργία

Η ανάκαμψη της οικονομικής ανάπτυξης το 2001 βασίστηκε στη γεωργία, τις μεταφορές και το λιανικό εμπόριο (4,5% για το σύνολο του έτους). Τα προκαταρκτικά στοιχεία για το πρώτο εξάμηνο του 2002 δείχνουν πραγματική αύξηση του ΑΕγχΠ 4,2%. Η μείωση των διακοπών στον ενεργειακό τομέα συνέβαλε στην ανάκαμψη της βιομηχανικής παραγωγής (5,2% στο διάστημα Ιανουάριος/Ιούνιος 2002) και η κατασκευαστική δραστηριότητα ήταν ιδιαίτερη ισχυρή στον τομέα της μεταφοράς πετρελαίου όπου πραγματοποιούνται μεγάλα επενδυτικά σχέδια. Εντούτοις, η χαμηλή αύξηση του όγκου των εξαγωγών και οι χαμηλές επενδύσεις στο μεταποιητικό τομέα εμποδίζουν την επίτευξη υψηλότερων ρυθμών μεγέθυνσης. Εντούτοις, η φεικινή γεωργική παραγωγή επηρεάστηκε από πλημμύρες σε ορισμένα μέρη της χώρας.

Η κυβέρνηση έλαβε ορισμένα μέτρα για τη βελτίωση της είσπραξης εσόδων, και κατόρθωσε να μειώσει το απόθεμα των καθυστερημένων δαπανών ενώ διατηρήθηκε ένας γενικός περιορισμός των δαπανών. Ο προϋπολογισμός για το έτος 2002 αποσκοπεί σε αύξηση του λόγου φόρου προς ΑΕγχΠ για το δημόσιο τομέα από 14,25% το 2001 σε 14,75%, μειώνοντας έτσι περαιτέρω το έλλειμμα του δημοσίου από 2% του ΑΕγχΠ το 2001 σε περίπου 1%.

Το Ιαρί ήταν σταθερό για το μεγαλύτερο μέρος του 2001, αλλά υποτιμήθηκε κατά περίπου 6% μεταξύ του Νοεμβρίου 2001 και του Φεβρουαρίου του 2002. Αυτό οδήγησε σε αύξηση του πληθωρισμού που τροφοδοτήθηκε περαιτέρω από αυξήσεις των τιμών στον τομέα της κοινής ωφέλειας στις αρχές του 2002. Το ετήσιο ποσοστό πληθωρισμού ήταν 7,5% το Μάιο του 2002. Το 2001, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή ήταν 4,7% κατά μέσο όρο.

Τον Δεκέμβριο του 2001, το κοινοβούλιο επέβαλε απαγόρευση στις εξαγωγές παλαιών μη σιδηρούχων μετάλλων, που είναι το κύριο εξαγωγικό είδος στη Γεωργία. Κατά συνέπεια, υπήρξε μείωση των εσόδων από εξαγωγές κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους. Δεδομένης της εκ νέου άρσης της απαγόρευσης τον Ιούνιο του 2002, τα έσοδα από εξαγωγές αναμένεται ότι θα ανακάμψουν κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους. Εντούτοις, εφόσον οι γεωργικές εξαγωγές επηρεάστηκαν δυσμενώς από τις κακές καιρικές συνθήκες, η αύξηση των εσόδων από εξαγωγές θα είναι χαμηλή για το σύνολο του έτους. Το απόθεμα εξωτερικού χρέους της Γεωργίας είναι περίπου 1,7 δις. δολάρια US (περίπου 51% του ΑΕγχΠ), και η καθαρή παρούσα αξία του ανέρχεται σήμερα σε πάνω από 300% των εσόδων της κεντρικής κυβέρνησης. Λόγω της προβλεπόμενης αύξησης της εξυπηρέτησης του χρέους από το 2003 και ύστερα, η γεωργία αναμένεται ότι θα αναζητήσει περαιτέρω αναδιάρθρωση των διμερών χρεών της. Τα ακαθάριστα συναλλαγματικά αποθέματα της εθνικής τράπεζας αυξήθηκαν, αλλά σε σχέση με τις εισαγωγές παραμένουν χαμηλά, ισοδύναμα με περίπου 1,3 μήνες εισαγωγών.

4.4. Μολδαβία

Η πρόσφατη επανάληψη της πολυμερούς χρηματοδότησης και η ανάκαμψη της οικονομίας της Μολδαβίας πρόσφεραν στη χώρα κάποια χρηματοοικονομική ανακούφιση. Επιπλέον, η Μολδαβία αναμένεται ότι θα ολοκληρώσει την αναδιάρθρωση των ευρώ-ομολογίων της. Αυτό θα βοηθήσει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων ρευστότητας της κυβέρνησης. Εντούτοις, η εξυπηρέτηση του χρέους θα συνεχίσει να είναι δύσκολη.

Η οικονομική ανάκαμψη της Μολδαβίας συνεχίστηκε από την επέκταση του 6% το προηγούμενο έτος, με αύξηση του πραγματικού ΑΕγχΠ κατά 4,8% σε ετήσια βάση για το πρώτο τρίμηνο του 2002. Η ισχυρή ανάπτυξη της βιομηχανίας συνεχίζει να ωθεί την ανάπτυξη, βασισμένη σε εξαγωγικές πωλήσεις στη Ρωσία και στην αύξηση της εγχώριας ζήτησης. Συγκεκριμένα, η δινήφια αύξηση των πραγματικών μισθών βοήθησε στην επίτευξη ετήσιας αύξησης 11% στις λιανικές πωλήσεις κατά τους 5 πρώτους μήνες του 2002.

Εντούτοις, η οικονομία της Μολδαβίας εξακολουθεί να είναι ιδιαίτερα ευαίσθητη, και συνεχίζει να παρουσιάζει σημαντικούς γενικούς οικονομικούς και χρηματοπιστωτικούς κινδύνους. Συνεχίζει να έχει μια στενή βάση, τη γεωργία και την επεξεργασία γεωργικών προϊόντων, έτσι ώστε οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες θα μπορούσαν να προκαλέσουν σοβαρή πτώση της συνολικής οικονομικής μεγέθυνσης. Δεδομένου ότι η οικονομία συνεχίζει να πάσχει από μείωση των επενδύσεων, ο ρυθμός διαφοροποίησης για απομάκρυνση από τους τομείς που σχετίζονται με τη γεωργία και τις πωλήσεις κρασιών στη Ρωσία παραμένει χαμηλός. Επιπλέον, η κυβέρνηση έδωσε σημεία ότι ελπίζει να αναλάβει εκ νέου κάποιο βαθμό κρατικού ελέγχου στο γεωργικό τομέα, πράγμα που είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα αποτρέψουν τις εισροές επενδύσεων που είναι απαραίτητες για την επίτευξη των μεταρρυθμίσεων μετά την ιδιωτικοποίηση.

Μια εποχιακή μείωση των τιμών των τροφίμων τον Ιούνιο βοήθησε στη μείωση του πληθωρισμού σε 4,3% σε ετήσια βάση, το χαμηλότερο σημείο που έχει φθάσει από την χρηματοοικονομική κρίση του 1998. Ο πληθωρισμός θα αυξηθεί ξανά κατά το υπόλοιπο του 2002, δεδομένου ότι μειώνονται τα περιθώρια για περαιτέρω μεγάλες μειώσεις των τιμών των τροφίμων. Υπάρχει επίσης κίνδυνος χαλάρωσης της πολιτικής, δεδομένων των δυσκολιών που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση όσον αφορά την είσπραξη εσόδων. Σε συνδυασμό με τις αυξήσεις στις τιμές του ηλεκτρισμού, αυτό είναι πιθανό ότι θα ενισχύσει τις πληθωριστικές πιέσεις κατά τους λίγους επόμενους μήνες, σε επίπεδα υψηλότερα από αυτά που θα μπορούσαν να αναμένονται λόγω εποχιακών παραγόντων. Εντούτοις, μετά από την πρόσφατη πρόοδο που επετεύχθη όσον αφορά την αναδιάρθρωση του χρέους και την επανάληψη της πολυμερούς χρηματοδότησης, η Κεντρική Τράπεζα αναμένεται ότι θα διατηρήσει μια γενικά ορθή νομισματική στάση και παραμένει απίθανη η απότομη αύξηση του πληθωρισμού.

4.5. Τατζικιστάν

Η αύξηση του πραγματικού ΑΕγχΠ του Τατζικιστάν επιταχύνθηκε σε 10,2% το 2001, και η ισχυρή οικονομική μεγέθυνση συνεχίστηκε το 2002 με ετήσια αύξηση του ΑΕγχΠ σε 10,3%, όπως αναφέρεται για το πρώτο εξάμηνο του έτους. Η παραγωγή στη γεωργία αυξήθηκε κατά 17,2% και η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε κατά 7,8% σε ετήσια βάση, ωθούμενη από τον τομέα του αλουμινίου.

Η κυβέρνηση έχει στόχο να επιτύχει έλλειμμα 1% του ΑΕγχΠ στον δημόσιο τομέα το 2002 (έλλειμμα 0,1% το 2001). Οι συνολικές δαπάνες αυξήθηκαν λόγω αύξησης κατά 40% στους μισθούς του δημόσιου τομέα. Επίσης, προβλέπεται αύξηση των δαπανών που σχετίζονται με

την άμυνα. Πάντως, τα προκαταρκτικά στοιχεία για το πρώτο εξάμηνο του έτους δείχνουν ότι τα οικονομικά της κυβέρνησης είναι πλεονασματικά μέχρι τώρα.

Ο πληθωρισμός μειώθηκε γρήγορα κατά τη διάρκεια του 2001 σε 12,5% στο τέλος του έτους. Στην περίοδο από τον Ιανουάριο ως τον Ιούλιο του 2002, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή ήταν 6,6%. Η Εθνική Τράπεζα του Τατζικιστάν εφαρμόζει μια περιοριστική νομισματική πολιτική που είναι συνεπής με το στόχο της μείωσης του ποσοστού πληθωρισμού σε 10% για το 2002, και έχει επομένως δεσμευτεί να αποφεύγει την έκδοση κατευθυνόμενων πιστώσεων που ήταν πηγή πλεονάζουσας ρευστότητας στο παρελθόν.

Λόγω της μείωσης των παγκόσμιων αγοραίων τιμών τόσο του βαμβακιού όσο και του αλουμινίου, η θέση του λογαριασμού τρεχουσών συναλλαγών επιδεινώθηκε το 2001 με έλλειμμα 7,2% του ΑΕγχΠ αλλά προβλέπεται ότι θα βελτιωθεί το 2002 σε περίπου 6% του ΑΕγχΠ. Το εξωτερικό χρέος του Τατζικιστάν ανέρχεται σε περίπου 1 δισ. δολάρια US (σχεδόν 100% του ΑΕγχΠ). Οι ετήσιες πληρωμές για την εξυπηρέτηση του χρέους παραμένουν υψηλές σε περίπου 50% των εσόδων της κυβέρνησης, και το Τατζικιστάν συνεχίζει συζητήσεις για αναδιάρθρωση του χρέους με τους διμερείς πιστωτές του, οι πιο σημαντικοί των οποίων είναι η Ρωσία και το Καζακστάν. Τα ακαθάριστα συναλλαγματικά αποθέματα της εθνικής τράπεζας θα αντιστοιχούσαν σε 2,1 μήνες εισαγωγών στο τέλος του 2001. Το 2002, τα αποθέματα προβλέπεται ότι θα μειωθούν σε περίπου 1,5 μήνες εισαγωγών λόγω πρόωρων αποπληρωμών προς το ΔΝΤ.

4.6. Ουκρανία

Ο ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης της Ουκρανίας επιταχύνθηκε από 9,1% το 2001 σε 4,3% το πρώτο εξάμηνο του 2002, σε ετήσια βάση. Η πτώση των εξαγωγικών επιδόσεων, που αντικατοπτρίζει κατά ένα μέρος την πραγματική ανατίμηση του hryvnya το 2000-01 και τη μείωση της ζήτησης στη Ρωσία, και μια μικρότερη συγκομιδή σε σύγκριση με την πρωτοφανή συγκομιδή του προηγούμενου έτους είναι μερικοί από τους παράγοντες που εξηγούν αυτήν την επιβράδυνση. Η μεγέθυνση που οδηγείται σήμερα κυρίως από την εγχώρια ζήτηση, αναμένεται ότι θα είναι περίπου 4,5% το τρέχον έτος αλλά ότι θα αρχίσει να ανεβαίνει το 2003-04 υποστηριζόμενη από την ενίσχυση της παγκόσμιας ζήτησης. Υπάρχουν εντούτοις σημαντικοί πτωτικοί κίνδυνοι για την πρόβλεψη αυτή, που προέρχονται από την ανάγκη εφαρμογής αυστηρότερης δημοσιονομικής πολιτικής, την ανεπαρκή πρόοδο όσον αφορά τη διαρθρωτική μεταρρύθμιση και την έλλειψη πολιτικής συναίνεσης.

Ο πληθωρισμός συνέχισε να προκαλεί έκπληξη με την πτώση του. Τους πρώτους 8 μήνες του έτους, ο ΔΤΚ μειώθηκε κατά 3,5%. Αυτό αντικατοπτρίζει κατά ένα μέρος τα επιβραδυνθέντα αποτελέσματα της εξαιρετικής συγκομιδής του προηγούμενου έτους για τη συνιστώσα τροφίμων του ΔΤΚ, που αποτελούσε μεγάλο βάρος για τον δείκτη, και τη σταθερότητα του νομίσματος. Εξηγείται όμως επίσης από την αναβολή των αναπροσαρμογών των τιμών της ενέργειας, που εξακολουθούν να ελέγχονται από την κυβέρνηση. Η ανάγκη αύξησης των τιμών της ενέργειας και η πρόσφατη επιτάχυνση της αύξησης των μισθών (οι μισθοί αυξάνονται με ετήσιο ρυθμό περίπου 20%) είναι πιθανό ότι θα ανεβάσουν εκ νέου τον πληθωρισμό στο φάσμα του 5-7% το 2003-04.

Παρά μια σημαντική έλλειψη εσόδων, η κεντρική κυβέρνηση κατόρθωσε να κλείσει το πρώτο εξάμηνο του 2002 με μικρό πλεόνασμα, που αντικατοπτρίζει κατά ένα μέρος την εφαρμογή περικοπών δαπανών. Αυτό φαίνεται συνεπές με το στόχο του 1,8 % του ΑΕγχΠ για το ενοποιημένο δημόσιο χρέος που προβλέπεται στον προϋπολογισμό του 2002. Το αποτέλεσμα αυτό, εντούτοις, κατέστη δυνατό κατά ένα μέρος επειδή η κυβέρνηση δεν κατόρθωσε να διευθετήσει τις σημαντικές καθυστερήσεις που έχουν συσσωρευτεί όσον αφορά τις επιστροφές του ΦΠΑ. Επιπλέον, μια σημαντική έλλειψη εσόδων από

ιδιωτικοποιήσεις, που αντικατοπτρίζει κατά ένα μέρος την απόφαση της κυβέρνησης να καθυστερήσει μέχρι το επόμενο έτος την ιδιωτικοποίηση των περιφερειακών εταιρειών διανομής ηλεκτρισμού και του κρατικής ιδιοκτησίας μονοπωλίου των τηλεπικοινωνιών, ενδέχεται να προκαλέσει περιπλοκές για την προοπτική χρηματοδότησης της κυβέρνησης κατά το υπόλοιπο του έτους. Η έλλειψη προόδου όσον αφορά την επίλυση του ζητήματος των επιστροφών του ΦΠΑ και η ανεπαρκής εφαρμογή άλλων δημοσιονομικών και διαρθρωτικών μέτρων ανάγκασε το ΔΝΤ να αναγγείλει στις αρχές Αυγούστου την ακύρωση τυχόν νέων εκταμιεύσεων στο πλαίσιο του ΔΠΜ.

Λόγω της ισχυρής αύξησης των εισαγωγών, η οποία βασίζεται στην εγχώρια ζήτηση, και της επιβράδυνσης του ρυθμού αύξησης των εξαγωγών που οφείλεται στη μείωση της εξωτερικής ζήτησης και στην ανατίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας, το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών προβλέπεται ότι θα περιοριστεί σε περίπου 1,5% του ΑΕγχΠ το 2002. Τα ακαθάριστα συναλλαγματικά αποθέματα συνέχισαν να αυξάνονται, ανερχόμενα σε 3,82 δισ. δολάρια US δηλαδή περίπου 2 μήνες εισαγωγών, στα τέλη Ιουλίου του 2002. Η Ουκρανία, που έχασε την πρόσβαση στις διεθνείς κεφαλαιαγορές στο πλαίσιο των συνεπειών της ρωσικής κρίσης του 1998 και αθέτησε τις πληρωμές για το χρέος της έναντι της λέσχης του Παρισιού στις αρχές του 2000, έχει πετύχει σημαντικές προόδους κατά τα τελευταία έτη προς την κατεύθυνση της διευθέτησης των σχέσεων με τους πιστωτές της. Εδώ περιλαμβανόταν η αναδιάρθρωση ενός μέρους του χρέους της σε ιδιωτικά ομόλογα τον Απρίλιο του 2000 και του χρέους της προς τη λέσχη του Παρισιού τον Ιούλιο του 2001. Η κυβέρνηση προτίθεται να επιστρέφει στις διεθνείς κεφαλαιαγορές κατά τους επόμενους μήνες με την έκδοση ομολόγου. Το εξωτερικό χρέος της Ουκρανίας αντιστοιχούσε στο 30% περίπου του ΑΕγχΠ στα τέλη του 2001. Υπάρχει σημαντική αβεβαιότητα σχετικά με το αν ο ΔΠΜ που έληξε το Σεπτέμβριο του 2002, θα αντικατασταθεί από νέο μέσο του ΔΝΤ.

5. ΑΛΛΕΣ ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ

5.1. Αλγερία

Στην Αλγερία εξακολουθεί να επικρατεί ένα σχετικά σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, ενώ δεν μπορούν να παρατηρηθούν σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές. Η οικονομία αναμένεται ότι θα σημειώσει μεγέθυνση κατά περίπου 3,3% το 2002 (από 2,1% το 2001), ωθούμενη τόσο από τη δημοσιονομική όσο και από τη νομισματική πολιτική. Το 2002 το ενοποιημένο δημοσιονομικό έλλειμμα αναμένεται ότι θα αντιστοιχεί με 3% του ΑΕγχΠ και ενδέχεται, παράλληλα με επέκταση της πίστωσης να οδηγήσει σε ποσοστό πληθωρισμού περίπου 6% το 2002. Παρά τους πλούσιους πόρους που διαθέτει, η οικονομία της Αλγερίας εξακολουθεί να πάσχει από διάφορα διαρθρωτικά προβλήματα όπως η εξάρτησή της από τις εξαγωγές του τομέα των υδρογονανθράκων (>95% των εξαγωγών, 30% του ΑΕγχΠ) και το βάρος του γεωργικού τομέα της. Επιπλέον, το πρόβλημα εσωτερικής ασφάλειας που αντιμετωπίζει υπονομεύει σοβαρά τις επενδυτικές δραστηριότητες.

Η τελευταία περίοδος υψηλών τιμών του πετρελαίου εξακολουθεί να έχει θετικό αντίκτυπο στους εξωτερικούς λογαριασμούς της Αλγερίας. Η Αλγερία αναμένεται ότι θα διατηρήσει πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών το 2002 (2,3% του ΑΕγχΠ), αν και σε χαμηλότερο επίπεδο από το 2000-2001, δεδομένου ότι οι εισπράξεις από εξαγωγές πετρελαίου και αερίου άρχισαν να μειώνονται. Τα απροσδόκητα έσοδα από το πετρέλαιο κατά τα 2 τελευταία έτη μείωσαν το επίπεδο του εξωτερικού χρέους της Αλγερίας περίπου 21 δισ. δολάρια US 39% του ΑΕγχΠ) τον Ιούνιο του 2002, ενώ ο λόγος εξυπηρέτησης χρέους εξακολουθεί να διατηρείται σε μέτριο επίπεδο, περίπου 27% των συνολικών τρεχόντων εσόδων. Κατά συνέπεια, τα συναλλαγματικά αποθέματα αυξήθηκαν σε περισσότερο από 19 δισ. δολάρια US τον Ιούνιο του 2002, καλύπτοντας περισσότερο από ένα έτος εισαγωγών, υποστηρίζοντας έτσι την ισχυρή εξωτερική θέση της χώρας.

Κατάλογος συντομογραφιών

DM	Γερμανικό μάρκο
EK	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΔΠΜ	Διευρυμένος πιστωτικός μηχανισμός (EFF)
ΕΤΕπ	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB)
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
EUR	Ευρώ
ΑΞΕ	Άμεσες ξένες επενδύσεις
ΑΕγχΠ	Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
SBA	Συμφωνία Stand-By
US\$	Δολάριο ΗΠΑ